

Matej Krajnc: *Tri pesnitve: soneti*; spremna beseda Branka Gradišar in Petra Likar. Celje: KUD Štampihar, 2004.

Najnovejša pesniška zbirka *Tri pesnitve* Mateja Krajncja, avtorja, ki nekam (pre)hudo prisega na pesniško poklicanost, ki se ji je tudi docela predal, saj je kljub mladosti izdal kar precejšnje število del, skuša zapolniti vrzel satirične poezije v slovenskem pesniškem prostoru. Seveda elegance in stila Prešernovih *Zabavljivih sonetov*, tudi humornih nravi Ivana Roba, Janeza Menarta ali Ervina Fritza ne dosega, vendar skuša z neposrednostjo, predvsem pa z veliko mero avtoironije dati bralcu v "kritični premislek" sedanji, predvsem zlagani življenjski utrip.

V treh razdelkih (*Historiada, L'intimité, Kinopsis*), ki bi jim težko rekli pesnitve, saj razen tematskega okvira ne premorejo notranje dramatične strukture, preigrava troje preokupacij: v prvem skozi optiko zgodovinskih (tudi literarnih) oseb s satiričnim naklonom upesnjuje zdajšnjo tako osebno kot občečloveško stisko, v drugem, po mojem najboljšem delu, seveda najintimnejšem in najčutnejšem, se "dotika sebe", v tretjem pa naniza vrsto obratov iz filmske klasike, ki naj prav tako služijo za zrcalo; to je bolj kot nam nastavlja sebi. Vse skupaj pa z bolj ali manj večjo roko spravlja v sonetno posodo; večina sonetov kar (s)teče, tudi razne sonetistične oblike in ritme (od enajsterca do blank verza) je dodobra izpisal, ne da bi se bal uporabljati nižjepogovorno (tudi pokrajinsko ali slengovsko) besedje; prav z uporabo te leksike je dosegel živost in plastičnost verza.

"Naš čas je pesniško zelo nemiren, / precej je velikanov, ki krcajo. // Veselo serjejo s svojih kvazi-Parnásov / in ko končajo, se poveselijo. Potem si honorarje razdelijo / v slavo kulture in prihodnjih časov. // V ognju poslanstva obračajo besede, / na posteljo subvencij strast jih žene, / ko iščejo pomene poglobljene," zapiše kar (pre)naravnost v uvodnem (repatem) sonetu, z naslovom *Prešeren*. Pesniško in predvsem kritiško ozračje na Slovenskem mu ni pogodu, mnogokrat se spotakne ob njiju, ob

tem pa zveličavno napreda svoje osebno (finančno in življenjsko) nezadovoljstvo. Dejanja ali sama pojavnost znanih literarnih ali zgodovinskih oseb (Don Kihot, Oliwer Twist, Cohen, Jerman, Shakespeare ...) v prvi "pesnitvi" mu služijo kot okvir, čez katerega napne svoje, z bodicami preprejeno platno. V "dialogu" s Cohenom pravi: "Nadira me: Krajnc, to je poezija, / ne pa nekakšen poligon tvojih frustracij!". Krajnc torej svojo poezijo poimenuje kar "poligon svojih frustracij", kar je seveda prehuda samoobtožba. Res je, pesnik mnogokrat poudari svoj klavrní finančni položaj, zavezanost poeziji, ki ga nikakor ne more odrešiti niti zapreti v svoj orfejevski slonokoščeni stolp, tu in tam se namršči ob svoji fizični suhosti, vedno znova pa imperativno kaže (ali se izgovarja) na "jermanovski kompleks", češ "meso je voljno ... ampak duh je zapit". V tem razdelku, v katerem tako po ideji kot v izrazu izstopa pesem *Iškariot*, je treba omeniti še Shakespearov monolog, v katerem preigrava Hamletov monolog in pomenljivo zapiše: "Prekleti dvom, ki me razjeda / in sploh nizkotnosti z menoj počne; // ah! Pa še tale duh očeta! Klinc ga gleda! / No ja, saj ... če bi tole ... ja, seveda! / Takole bo: izdati, kakor je! / Pa naj se s tem ubija literarna veda!" Literarna veda naj torej najde ključ notranjega (nezavednega) toka ustvarjanja, ki ga zagovarja Krajnc? Pretežak zalogaj, bi sam dodal.

Druga "pesnitev" *L'intimité* je najboljši del zbirke. Dvajset sonetov skuša razgaliti pesnikovo intimo, njegova nelagodja in krike, ustvarjalne muke in naslade, srečanja z znanci, trpka posedanja v gostilnah ... Pesnik namreč zapiše, naslanjajoč se na Prešerna, "nihče nikoli 'kam' me ne sprašuje, / če že kdaj brez miru okrog divjam ..." Njegovo "divjanje okrog" je seveda usmerjeno v njegov statutni položaj ("in v sebi zahvaljujem se Gospodu, / da od prevajanja, ne od tobaka hiram"; XII. sonet; glej tudi XVI. in XVIII. sonet); seveda so njegovi senzori občutljivi in hkrati posmehljivi (kar je morda obrambni mehanizem) tudi ob zlaganosti sodobnega časa. Tako v XV. sonetu spregovori o virtualni (idilizirani/idealizirani, navidezni) ljubezni, ki da se mu zgodi, ko jo je "snel v klepetalnici oni večer". Ko pa se mu zruši računalnik, ta predvajanik zdajšnjosti, zazija vanj brezno trpkosti, ki se mu burkaško posmehne, češ "najdražja moja, strašno te pogrešam, od muke zdaj nevirtualno pešam". Predzadnji sonet aludira na *Dramilo* Valentina Vodnika. Krajnc pa pravi takole: "Krajnc! tvoja zemlja je zdrava! / Vem, vem, a me plug zajebava. / Zarostal je, vrag, / nov je pa drag. /.../ Pod pasom se vse suši, / v glavi pa je že posušeno. / Če pomislim, da svoje dni // sem skoraj imel že ženo, / bi Valentinu na gobec dal tri, / naj ne piše, kar še ni dorečeno!" V zadnjem, torej dvajsetem sonetu tega razdelka, se posmehuje pesniškemu (tudi življenjskemu) hermetizmu ("In metafizika mi čofota okrog gležnjev, / namesto da bi se lepo tiho utopila."; III. sonet).

Pesnik Matej Krajnc, vsaj v tej zbirki, namreč prisega na ozemljitev poezije, na odslkavo ali preslikavo življenja, ki ga delajo tako časopisne novice kot osebne kaprice ("In preden rekel bom 'sonet', kaprice / bodo na listu spet in v kaslcu novice."; III. sonet).

Tretja "pesnitev" *Kinopsis* kaže na pesnikovo kinotečno ljubezen. Pesnik pred bralca naniza petnajst filmskih klasik (od filma *Pojem v dežju* do *Visoke družbe*; pogrešal bi morda *Casablanca*), prav tako pa tudi veselo preigrava filmske prizore, glavne junake in igralce; seveda ne gre za repriziranje filmskega sveta, še zdaleč ne, pesnik skuša videno aktualizirati, tudi parodirati, kajti medtem ko so "nekateri za vroče", je on "not not not, na hladnem v kleti in vrta v sonete kakor lesni črv", hkrati pa se, ko ga vabijo na kopališče, "že potaplja dovolj v poezijo". V tem razdelku pokaže na svojo samotarsko držo, na svojo stoično upornost, češ "črnim mislim zavijam vrat, pa nekako gre naprej". "Bistvena je," kot nadalje pravi v pesmi *Čarovnik iz Oza*, ki tudi naslavlja danes kulturni film, "ontološka podstat". In kaj je to "ontološka podstat"? Je to verovanje v čudežno moč narave, v Stvarnika? Je to filozofska imaginacija? Ne, za Krajncja je to poezija, zaradi katere so ga rime, kot pravi v pesmi *Visoka družba*, njena ideja od daleč spominja na Prešernovo *Gloso*, "vzgojile v reveža, ki okrog postopa s prazno kartico".

Se torej spleča, kot pravi v pesmi *Cilinder*, "sam capljati za Ginger in Fredom, ki zatancata pred njim"? Se spleča po hamletovsko vrteti v rokah vrček, v katerem je lahko ali pravi napitek ali strup z zmajem? Najbrž se, vsaj tako zatrjuje Krajnc v najboljši (vsaj zame) pesmi v tem razdelku s filmskim naslovom *Sladka Irma*, v kateri na kratko popiše svoj *curriculum vitae*: "Na faks sem vpisal se, a ga pustil. / V estrado šel. A to je druga zgodba. /.../ Zdaj plošča časa trideset igra. / Obratov, ja. A to je druga zgodba. / Ponavlja mi: kreten! kot papiga, // a to, seveda, je pristranska zgodba, / čeprav ne rečem ne in niti ja. / Kotiram vmes. A to je druga zgodba."

Pesniška zbirka Mateja Krajncja, o kateri je nastal ta zapis, tudi "kotira vmes". Zdi se, da je ubrana preveč na eno samo struno, mestoma tudi na prvo žogo (prevečkrat je poudarjeno, da pesnik "živi poezijo"), pesmi so sicer berljive, tudi tekoče, a ne prestopijo meje že znanega, čeprav tu in tam zablestijo dobri verzi ("Dan je visoko, vreme je bradato ..."; IV. sonet, str. 28). Literarnozgodovinske osebe ter filmska klasika so sicer dobrodošla in hvalevredna snov za vnovično "obdelavo" in odslikavo, a pričakoval sem, da bo pesnik te postavke nadgradil z več kot s satiričnohumornim naklonom, ki postaja proti koncu zbirke že utrudljiv in predvidljiv.